

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Туризм в країнах Чорноморсько-Середземноморського басейну

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 242 Туризм

Освітньо-професійна/ програма: «Туризм»

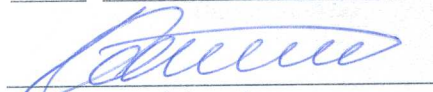
Робоча програма навчальної дисципліни «Туризм в країнах Чорноморсько-Середземноморського басейну». – Одеса: ОНУ, 2022. – 15 с.

Розробник: Сич Віталій Андрійович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від. "30" серпня 2022р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олександр ТОПЧІВ)

Погоджено із гарантом ОПП "Туризм"

_____

(Віталій СИЧ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від. "2" вересня 2022 р.

Голова НМК

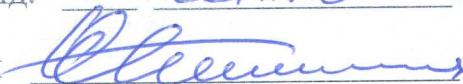

_____ (підпис)

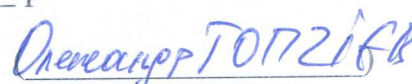
(Віталій СИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від. "30" серпня 2022р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. "_____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(_____) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 1	Галузь знань <u>24 "Сфера обслуговування"</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>242 Туризм</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	<i>Дисципліна вільного вибору</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	-
		<i>Семестр</i>	
		7-й	-
		<i>Лекції</i>	
		18 год.	- год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		18 год.	- год.
		<i>Лабораторні</i>	
		- год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	- год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою вивчення дисципліни «Туризм в країнах Чорноморсько-Середземноморського басейну» є формування у студентів системи знань щодо суспільно-географічних передумов, ресурсної бази та сучасного стану туристично-рекреаційної сфери країн Чорноморсько-Середземноморського басейну

Завдання. Навчальний курс «Туризм в країнах Чорноморсько-Середземноморського басейну» передбачає ознайомлення студентів з особливостями просторово-територіального устрою країн Чорноморсько-Середземноморського басейну, фізико-географічними характеристиками туристських мезорегіонів, відомостями про туристські ресурси країн Чорноморсько-Середземноморського басейну та їхню галузеву специфіку, а також сучасний стан розвитку туристичної сфери регіону.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей (К):

а) загальних:

- К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- К06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

б) фахових:

- К15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- К17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- К24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал

Програмні результати навчання (ПР):

- ПР04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;
- ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- ПР23. Здійснювати відбір, аналіз, представлення і поширення туристичної інформації.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати

- соціально-економічні та суспільно-політичні особливості розвитку країн Чорноморсько-Середземноморського басейну;
- природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси, основні туристські райони і центри в країнах регіону;
- історію, стан, тенденції та перспективи розвитку туризму в країнах Чорноморсько-Середземноморського басейну;
- основні чинники й механізми, що формують ресурсний потенціал та напрям розвитку туристичної сфери в країнах регіону.

вміти:

- оперувати географічною інформацією стосовно визначення атрактивності туристичних ресурсів та оцінки туристичного потенціалу країн і мезорегіонів Чорноморсько-Середземноморського басейну на предмет розвитку спеціальних видів туризму;
- отримувати та аналізувати країнознавчу інформацію;
- пояснювати основні географічні закономірності туристичних потоків;
- володіти методологією дослідження туристичних ресурсів;
- проводити пошуково-дослідницьку роботу;
- визначати регіональні відміни у розвитку туризму;
- застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історико-географічне й геополітичне районування Чорноморсько-Середземноморського басейну та особливості туризму в країнах Причорномор'я та Середземномор'я.

Тема 1. Причорномор'я та його межі

Географічне положення, межі, берегова лінія і типи берегів. Історія формування території і сучасних природних ландшафтів. Північне Причорномор'я. Східне Причорномор'я (Чорноморське узбережжя Кавказу). Південне Причорномор'я (Понт). Західне Причорномор'я та його субрегіони - Східна Фракія (Румелійський берег), Чорноморське узбережжя Болгарії, Чорноморське узбережжя Румунії (Добруджа).

Тема 2. Природа Середземномор'я

Географічне положення, межі, берегова лінія і типи берегів. Історія формування території і сучасних природних ландшафтів Середземномор'я. Клімат. Рельєф. Річки. Рослинний покрив. Тваринний світ. Етнографія регіону. Загальна характеристика Середземного моря.

Тема 3. Країни Західного, Північного та Східного Причорномор'я - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси Чорноморське узбережжя Румунії, Болгарії, України, Краснодарського краю Росії, Грузії. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 4. Туреччина - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 5. Іспанія - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 6. Франція - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 7. Італія - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Приморські і гірськолижні курорти. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 8. Країни західної частини Балканського півострова - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси Словенії, Хорватії, Боснії і Герцеговини, Чорногорії, Албанії, Греції. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

Тема 9. Країни Магрибу та Близького Сходу (Марокко, Лівія, Туніс, Алжир, Єгипет, Ліван, Ізраїль, Сирія) - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму

Рекреаційно-географічне положення. Природні та культурно-історичні рекреаційні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Основні туристські райони і центри. Особливості розвитку і організації туризму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Поняття та географічний розподіл основних пам'яток природи й культури, що утворюють Всесвітню спадщину ЮНЕСКО.										
Тема 1. Причорномор'я та його межі	10	2	2		6					
Тема 2. Природа Середземномор'я	10	2	2		6					
Тема 3. Країни Західного, Північного та Східного Причорномор'я - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 4. Туреччина - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 5. Іспанія - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 6. Франція - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 7. Італія - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 8. Країни західної частини Балканського півострова - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму	10	2	2		6					
Тема 9. Країни Магрибу	10	2	2		6					

та Близького Сходу (Марокко, Лівія, Туніс, Алжир, Єгипет, Ліван, Ізраїль, Сирія) - рекреаційні ресурси та особливості розвитку туризму										
Разом за змістовим модулем 1	90	18	18		54					
Усього годин	90	18	18		54					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Причорномор'я та його межі 1. Історія Причорномор'я. 2. Великі річки Причорномор'я. 3. Лимани і затоки Причорномор'я. 4. Гідрографія і гідрохімія Чорного моря. 5. Клімат Чорного моря. 6. Флора і фауна Чорного моря. 7. Екологічні проблеми Чорного моря. 8. Транспортне значення Чорного моря. 9. Етнографія Причорномор'я. 10. Чорне море в мистецтві і літературі	2
2	Природа Середземномор'я 1. Середземноморський клімат і його характерні особливості. 2. Середземноморський тип рослинності. 3. Найбільші острови Середземномор'я. 4. Історія Середземномор'я. 5. Тваринний світ Середземномор'я. 6. Піренейський півострів. 7. Балканський півострів. 8. Апеннінський півострів. 9. Етнічний склад Середземномор'я. 10. Землетруси і вулканізм Середземномор'я	2
3	Західне, Північне та Східне Причорномор'я 1. Природні рекреаційні ресурси Румунії. 2. Причорноморські курорти та історико-культурні центри туризму Румунії. 3. Об'єкти всесвітньої спадщини в Румунії. 4. Природні рекреаційні ресурси Болгарії. 5. Причорноморські курорти Болгарії. 6. Історико-культурні центри туризму на чорноморському узбережжі Болгарії. 7. Природні рекреаційні ресурси Причорномор'я України. 8. Причорноморські курорти України. 9. Історико-культурні центри туризму на чорноморському узбережжі України. 10. Охоронювані природні території на чорноморському узбережжі України, Болгарії та Румунії	2
4	Туреччина 1. Рельєф Туреччини. 2. Клімат Туреччини. 3. Річки та озера Туреччини. 4. Рослинний і тваринний світ Туреччини. 5. Національні парки Туреччини. 6. Анталія. 7. Стамбул. 8. Курорти і центри пізнавального туризму Туреччини на узбережжі Чорного моря. 9. Курорти і центри пізнавального туризму Туреччини на узбережжі Середземного моря. 10. Гірськолижні курорти в центральних районах Туреччини	2
5	Іспанія. 1. Клімат, рельєф і річки Іспанії. 2. Ландшафти, рослинний і тваринний світ Іспанії. 3. Найбільші національні парки Іспанії - Доньяна, Гарахонай і Пікос-де-Еуропа. 4. Історія Іспанії. 5. Головні туристські центри Іспанії (Мадрид, Барселона, Валенсія, Севілья, Гранада, Більбао). 6. Етнічна структура населення і етнографічні групи Іспанії (галісійці, каталонці, андалусійці, кастильці, валенсійці, баски). 7. Найбільші національні парки Іспанії -	2

	Доньяна, Гарахонай, Пікос-де-Еуропа. 8. Характеристика основних курортних зон материкової Іспанії (Коста-Брава, Коста-Дорада, Коста-Бланка, Коста-дела-Лус). 9. Курортні зони островів Іспанії (Балеарські і Канарські острови) 10. Архітектурний ансамбль Ескоріал і палацовий комплекс Альгамбра	
6	Франція 1. Французькі Альпи. 2. Гірський масив Морван, плато Кос, Центральний масив Франції, Женевське озеро і водоспад Гаварні. 3. Найвідоміші річки Франції (Луара, Сена, Рона, Гаронна і ін.). 4. Природоохоронні території Франції (Вануаз, Камарг, Севен, Меркантур, Піренеї і ін.). 5. Історико-культурні пам'ятки Парижа (палаці Фонтенбло і Версальський, Набережна Сени, Тріумфальна Арка, Ейфелева вежа, Лувр і ін.). 6. Найвідоміші замки Франції в долині Луари. 7. Приморські курорти Французької Рив'єри (Ніцца, Канни, Ментона, Сен-Тропе). 8. Бальнеологічні і кліматичні курорти (Віші, Екс-ле-Бен, Котре, Віттель). 9. Основні пам'ятки культурно-історичних центрів Франції (Шартр, Ам'єн, Марсель, Ліон, Ним). 10. Гірськолижні курорти Франції	2
7	Італія 1. Італійські Альпи - природні умови. 2. Апенніни - природні умови. 3. Паданская низовина і острівна Італія - природні умови. 4. Рим і Ватикан - головні визначні пам'ятки. 5. Мілан і Венеція - головні визначні пам'ятки 6. Флоренція і Неаполь - головні визначні пам'ятки. 7. Італійська Рів'єра (Генуя, Сан-Ремо тощо). 8. Курортна місцевість "Узбережжя Одісея" в Тірренському морі і Адриатичне узбережжя Італії. 9. Найвідоміші національні парки Італії 10. Гірськолижні курорти Італії	2
8	Країни західної частини Балканського півострова 1. Динарське нагір'я, гори Пінд і гори півострова Пелопоннес, Салонікська, Фессалійська і Албанська низовини. 2. Етнічний та релігійний склад країн західної частини Балканського півострова, особливо їх культури. 3. Словенія - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини. 4. Хорватія - пам'ятки історико-культурних центрів (поза списком Юнеско) і природних резерватів, основні курорти. 5. Хорватія - характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско (в основному і попередньому списках). 6. Боснія і Герцеговина - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско. 7. Чорногорія - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско. 8. Греція - пам'ятки історико-культурних центрів (поза списком Юнеско) і природних резерватів, основні курорти. 9. Греція - характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско. 10. Албанія - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини	2
9	Лівія, Туніс, Алжир, Марокко, Єгипет, Ліван, Ізраїль, Сирія 1. Лівія - природні ресурси. 2. Курорти Лівії. 3. Історико-культурна спадщина Лівії. 4. Туніс - природні ресурси. 5. Курорти, історико-культурна спадщина Тунісу. 6. Алжир - природні ресурси. 7. Курорти Алжиру. 8. Історико-культурна спадщина Алжиру. 9. Марокко - природні ресурси і курорти. 10. Історико-культурна спадщина Марокко. 11. Природні ресурси Єгипту. 12. Головні курорти Єгипту. 13. Історико-культурна спадщина Єгипту. 14. Природні ресурси Лівану. 15. Головні курорти Лівану. 16. Історико-культурна спадщина Лівану. 17. Природні ресурси і курорти Ізраїлю. 18. Історико-культурна спадщина Ізраїлю. 19. Природні ресурси і курорти Сирії. 20. Історико-культурна спадщина Сирії	2
Разом		18

6. Теми практичних занять
Практичні заняття не передбачені

7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія і етнографія Причорномор'я. Кліматичні особливості Чорного моря. Склад країн Великого Причорномор'я.	6
2.	Історія Середземномор'я. Етнографічне і лінгвістичне зонування Середземноморського регіону (північно-західна зона (романські народи та мови), південно-східна зона (семіто-хамітські мови), північно-східна зона (грецька, тюркська і албанська групи)). Моря Середземномор'я (Лігурійське, Тірренське, Адріатичне Іонічне, Критське, Егейське).	6
3.	Пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини країн Західного, Північного та Східного Причорномор'я.	6
4.	Пам'ятки стародавніх міст Туреччини (Хаттусас, Ієрополіс, Ксанф, Пергам, Ефес, Лаодикея, Сарди). Знамениті мечеті Туреччини (в містах Дивригі, Едірне, Стамбул, Касаба, Сівріхісар). Видатні археологічні пам'ятники Туреччини (в містах Перга, Сагалассос, Троя, Гебеклі-Тепе, Ані, Афродізіас, Ахлат і ін.)	6
5.	Індустрія і інфраструктура туризму Іспанії. Гірськолижні курорти Іспанії (Сьєрра-Невада, Вальдескарай, Астун, Бакейра-Бере, Ла-Пінілья і ін.). Знамениті монастирі і центр паломництва в Іспанії (Сантьяго-де-Компостела, Поблет, Санта-Марія-де-Гуадалупе, Сан-Мільян і ін.). Туристичні пам'ятки міст Кордова, Бургос і Сеговія, Толедо, Меріда, Куенка, Алькала-де-Енарес	6
6.	Туристичні пам'ятки міст Страсбург, Реймс, Каркассон. Давньоримські пам'ятники міст Арль, Оранж, Нім. Знамениті кафедральні собори Франції (в містах Шартр, Ам'єн, Бурже і ін.). Історія виноробства і виноробні регіони Франції.	6
7.	Знамениті вулкани Італії (Етна, Стромболі, Вулькано, Везувій, сольфатаров, Флегрейські поля). Найбільші річки та озера Італії Історичні центри міст Сан-Джиминьяно, Сієна, П'єнца, Урбіно, Мантуя. Архітектурний ансамбль Пьяцца деї Міраколі (Пізанський собор, Пізанська вежа, Баптистерій і цвинтар Кампо-Санто). Замок Кастель-дель-Монте (м Андрія) і Королівський палац в Казерті. Палаці Савойського дому в місті Турин, палаці сімейства Медічі в Тоскані і знамениті давньоримські вілли (вілла Адріана, Дель-Казале). Знамениті кафедральні собори і церкви Італії (в містах Ассізі, Модена, Монреалі, Чефалу)	6
8.	Головні курорти Греції. Духовний центр православ'я Гора Афон і монастирі Метеори в Греції. Головні пам'ятки Афін, островів Крит, Родос, Евбея. Пам'ятки стародавніх міст Греції (Містера, Олімпія, Мікени, Тірінф, Епідавр, Дельфи).	6
9.	Національні парки Північної Африки (Рас-Мохаммед, Ельба, Талассемтан, Дахла, Бухедма, Ель-Фейдж і ін.). Об'єкти Всесвітньої спадщини країн Магрибу. Пам'ятки стародавніх міст Єгипту (Абідос,	6

	Луксор, Фіви, Амарна, Мемфіс). Історія Александрійської бібліотеки і Бібліотека Александріна. Коптські монастирі в Єгипті (монастир Святої Катерини, монастир Макарія Великого, монастир Святого Антонія, монастир Павла Фівейського).	
	Разом	54

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням методів пояснювально-ілюстративного (мультимедійні презентації) викладання, обговорення проблемних ситуацій та диспуту; семінарські заняття з наочними демонстраціями; виконання індивідуальних завдань.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль - іспит. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання

	розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Історія Причорномор'я
2. Найбільші річки, лимани і затоки Причорномор'я
3. Гідрографія і гідрохімія Чорного моря
4. Клімат Чорного моря
5. Північне Причорномор'я
6. Східне Причорномор'я або Чорноморське узбережжя Кавказу
7. Південне Причорномор'я або Понт
8. Західне Причорномор'я
9. Середземне море і його складові частини
10. Середземноморський клімат і його характерні особливості.
11. Середземноморський тип рослинності.
12. Рельєф та найбільші острови Середземномор'я
13. Тваринний світ Середземномор'я
14. Піренейський півострів
15. Балканський півострів
16. Апеннінський півострів
17. Етнічний склад Середземномор'я
18. Землетруси і вулканізм Середземномор'я

19. Грузія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
20. Україна - природно-рекреаційні ресурси, курорти і особливо охоронювані природні території
21. Україна - особливості туризму, історико-культурну спадщину і список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО
22. Болгарія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
23. Румунія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
24. Клімат, рельєф і річки Іспанії
25. Ландшафти, рослинний і тваринний світ Іспанії
26. Великі туристські центри Іспанії: Мадрид, Барселона, Валенсія, Севілья, Гранада, Більбао
27. Характеристика основних курортних зон материкової Іспанії (Коста-Брава, Коста-Дорада, Коста-Бланка, Коста-де-ла-Лус)
28. Курортні зони островів Іспанії (Балеарські і Канарські острови)
29. Французькі Альпи
30. Гірський масив Морван, плато Кос, Центральний масив Франції, Женевське озеро і водоспад Гаварни
31. Найвідоміші річки Франції (Луара, Сена, Рона, Гаронна і ін.)
32. Природоохоронні території Франції (Вануаз, Камарг, Севен, Меркантур, Піренеї і ін.)
33. Історико-культурні пам'ятки Парижа (палаці Фонтенбло і Версальський, Набережна Сени, Тріумфальна Арка, Ейфелева вежа, Лувр і ін.)
34. Найвідоміші замки Франції в долині Луари
35. Приморські курорти Французької Рив'єри (Ніцца, Канни, Ментона, Сен-Тропе)
36. Бальнеологічні і кліматичні курорти Франції (Віші, Екс-ле-Бен, Котре, Виттель)
37. Основні достопримечательності культурно-історичних центрів Франції (Шартр, Ам'єн, Марсель, Ліон, Ним)
38. Гірськолижні курорти Франції (Шамоні, Валь-д'Ізер, Тінь)
39. Італійські Альпи - природні умови
40. Апенніни, Паданская низовина і острівна Італія - природні умови
41. Рим і Ватикан - головні визначні пам'ятки
42. Мілан і Венеція - головні визначні пам'ятки
43. Флоренція і Неаполь - головні визначні пам'ятки
44. Італійська Рив'єра (Генуя, Сан-Ремо і ін. курорти)
45. Курортна місцевість "Узбережжя Одиссея" в Тірренському морі і Адріатичне узбережжя Італії
46. Найвідоміші національні парки Італії
47. Гірськолижні курорти Італії
48. Динарське нагір'я, гори Пінд і гори півострова Пелопоннес, Салонікська, Фессалійська і Албанська низовини.
49. Етнічний та релігійний склад країн західної частини Балканського півострова, особливо їх культури.
50. Словенія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
51. Хорватія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
52. Боснія і Герцеговина - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина
53. Чорногорія - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско
54. Греція - пам'ятки історико-культурних центрів (поза списком Юнеско) і природних резерватів, основні курорти.
55. Греція - характеристика об'єктів всесвітньої спадщини Юнеско
56. Албанія - пам'ятки історико-культурних центрів і природних резерватів, основні курорти, характеристика об'єктів всесвітньої спадщини
57. Рельєф та клімат Туреччини

58. Річки, озера, рослинний і тваринний світ Туреччини
59. Курорти і центри пізнавального туризму Туреччини на узбережжі Чорного моря
60. Курорти і центри пізнавального туризму Туреччини на узбережжі Середземного моря
61. Гірськолижні курорти в центральних районах Туреччини
62. Природні ресурси та головні курорти Лівану.
63. Історико-культурна спадщина Лівану.
64. Природні ресурси, головні курорти та історико-культурна спадщина Ізраїлю.
65. Природні ресурси, головні курорти та історико-культурна спадщина Сирії
66. Єгипет - природні ресурси, основні курорти та історико-культурна спадщина.
67. Лівія - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина.
68. Туніс - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина.
69. Алжир - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина.
70. Марокко - природні ресурси, курорти та історико-культурна спадщина.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Поточний контроль та семінарські заняття									Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль №1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	20	100
10	10	10	10	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; мультимедійні презентації; плани семінарських занять; навчально-методичні матеріали та питання для поточного і підсумкового контролю; ілюстративні матеріали (карти, схеми, рисунки).

15. Рекомендована література

Основна:

1. Вишнеvsька О.О., Парфiненко А.Ю., Сiдоров В.І. Туристичне країнознавство: підручник. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. 594 с.

2. Коломієць К. В., Яворська В. В., Сич В. А. Територіальна організація туристично-рекреаційної діяльності Українського Причорномор'я. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. 290 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М.З., Бордун О.Ю. Туристичне країнознавство. Європа: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 224 с.
4. Масляк П.О. Країнознавство : підруч. для студ. та викл. вищ. навч. закл. К. : Знання, 2008. - 292 с.
5. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід / за ред. А.Ю. Парфіненка. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. 280 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 52 с.
7. Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І., Любицева О.О. Туристичне країнознавство: підручник / 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с.
8. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Вид-во Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
9. Стафійчук В.І., Малиновська О.Ю. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу: Європа, Азія, Австралія та Океанія: навч. посіб. К.: Альт-прес, 2009. 427 с.
10. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Сич В. А., Коломієць К. В. Рекреаційно-туристичний потенціал: напрями систематики і кваліметричної оцінки. Навчальний посібник Одеса : Бондаренко М.О., 2022. 280 с.
11. Туристичне країнознавство: країни – лідери туризму: навч. посіб. / за ред. О.О. Любіцевої. К.: Альт-прес, 2008. 436 с.

Додаткова:

1. Багров М.В. Боков В.О., Черваньов І.Г. Землезнавство: Підручник. К.: Либідь, 2000. 464с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. К.: Палітра, 1998. 130с.
3. Влах М.Р. Географія населення: словник-довідник. ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 241с.
4. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. Львів: Видавн-ий дім «Панорама», 2003. 580 с.
5. Мальська М. П., Худо В. В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
6. Михайліченко Г.І. Практика організації турподорожей. Навч. посібник. К.: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2003. 178 с.
7. Олійник Я.Б., Федоришак Р.П., Тищенко П.Г. Загальне землезнавство: Навч.посіб. К.: Знання-Прес. 2003. 247 с.
8. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство. К.: Знання, 2006. 575 с.
9. Сич В. А., Коломієць К. В. Рекреаційні складові у плануванні території регіону Українського Причорномор'я // Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. 2015. Том 20. Вип. 2. С. 121-132
10. Сич В. А., Яворська В. В., Коломієць К. В. Основи екологічного туризму: навч. посіб. 2-е видання, доповнене. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. 240 с.
11. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: навчальний посібник. Ніжин: Видавництво НДПУ імені Миколи Гоголя, 2004.
12. Топчієв О. Г., Коломієць К. В., Сич В. А., Яворська В. В.. Структурування рекреаційно-туристичного потенціалу на засадах географічного середовища. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова, 2020. 332 с.
13. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика. Навчальний посібник . Херсон: Олді-плюс, 2015. 370 с.
14. Філіпенко А.С. Цивілізаційні виміри економічного розвитку. К.: Знання України, 2002. 190 с.
15. Філіпенко А.С., Рогач О.І., Шнирков О.І. та ін. Світова економіка: Підручник. К.: Либідь, 2001. 582 с.

16. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: Центр навчальної літератури, 2007
17. Юрківський В.М. Країни світу: Довідник. К.: Либідь, 2001. 368 с.
18. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. К.: Либідь, 2001. 416 с.
19. Яворська В. В., Коломієць К. В., Сич В. А. Вплив міжнародних транспортних коридорів на розвиток туризму регіону Українського Причорномор'я // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки, 2017. - Вип. 7. - С. 248-253.
20. Яворська В. В., Сич В. А., Коломієць К. В. Формування туристичного образу регіону Українського Причорномор'я // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції "Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України" (Кропивницький, 2-6 квітня 2018 р.). Збірник наукових праць. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. С. 20-28.
21. Яворська В.В., Сич В.А., Гевко І.В. Конкурентоспроможність туристської галузі України // Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Хмельницький, 5-6 квітня 2022 р.) – Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2022. С. 89-94.

Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотека Одеського національного університету імені Іллі Мечникова - lib.onu.edu.ua
2. Всесвітня рада з подорожей та туризму (World. Travel & Tourism Council) - <https://www.wttc.org>
3. Всесвітня туристська організація (ЮНВТО) - <http://www2.unwto.org/>
4. Довідник ЦРУ з країн світу - <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
5. Електронний довідник про Землю - <https://editors.eol.org>
6. Одеська національна наукова бібліотека - odnb.odessa.ua
7. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С. Грушевського - biblioteka.od.ua
8. Офіційний сайт ЮНЕСКО. Список об'єктів всесвітньої спадщини - <http://whc.unesco.org/pg.cfm?cid=31>
9. Туристичний веб-портал Visit Ukraine - <http://visittoukraine.com/ru/>
10. Туристичний портал України - <https://stejka.com>
11. Туристичний ресурс "Країни світу" - <http://stranamira.com/>